

Segédletek a számítógépes új technológiák alkalmazásához

A számítógépes technológia elsajátítását és alkalmazását szolgáló speciális publikációk piacán elsősorban kézikönyvek, azaz nem olvasásra, hanem főleg "utánanézésre" szánt segédletek kaphatók.

A számítógépek kezelése ezek nélkül szinte lehetetlen, mivel a mágneslemezen szállított útmutatók és a pedagógiai szempontból gyakran nem kielégítő ún. helpek nem képesek ezt a szerepet betölteni. Ilyen módon az információs társadalom léte még mindig a papírhordozóhoz kötődik.

Ennek a speciális publikációs piacnak, amelyhez hozzá tartoznak a számítógépes folyóiratok is, nem a mennyiségi mutatói az érdekesek. Ezek ugyanis csekélyek. A Német Szövetségi Köztársaságban megjelenő évi 68 000 könyvnek mindössze 2%-át, a szakirodalmi újdonságok 3,5%-át teszik ki (1991-es adat. – A szerk.). Ennek ellenére igen sok új kiadó alakult ennek az igénynek a kielégítésére, és sok régi kiadó is kínál számítógépes könyveket. Az NSZK-ban 30 olyan kiadó van, amelynek programjában 40 vagy több számítógépes kézikönyv szerepel, és 8 kiadó esetében ez a szám eléri vagy meghaladja a 100-at.

A számítógépes könyvek az alkalmazásra összpontosítanak, vagyis azokat az ismereteket tartalmazzák, amelyek egy személyi számítógép kezeléséhez, az operációs rendszerek és szoftverek felhasználásához stb. szükségesek. A számítógépes segédletek voltaképpen a személyi számítógépnek mint "munkaeszköznek" a megszületésével jöttek létre. Alapelvük: az ismeretek és készségek tevékenység közbeni elsajátítása nem csupán lehetséges, de a legjobb didaktikai megközelítés, hiszen a számítógépet "szárazedzés" keretében, pusztán irodalom alapján lehetetlen megismerni. A tanulási folyamat csak akkor lehet eredményes, ha konkrét gépen, konkrét rendszer és szoftver alkalmazására épül, márcsak azért is, mert a működtetéshez sok apró lépésre van szükség, amelyek gyakran rendszerről rendszerre változnak, s amelyeket nehéz fejben tartanunk.

Ez a körülmény indokolja a számítógépes könyvek nagy számát, és azt, hogy egy és ugyanazon kiadó gyakran kínálja az ugyanazon alapszoftvert tárgyaló könyvek sokaságát (pl. 11-félét az MS-DOS-ról).

A számítógépes könyvek drágák, aminek többek között az is a magyarázata, hogy a vevők – függőségük folytán – hajlandók a magas árat is elfogadni.

A számítógépes kézikönyvek elterjedésében szerepet játszhatott, hogy sok szoftvert olcsóbb volt lemásolni (ellopni), mint megvenni. Ezeket a szoftvereket viszont nem kísérték a velük együtt kapott kézikönyvek. Az így keletkezett igény kielégítésére a kiadók magasan kvalifikált szakembereket alkalmaztak. A szakértelem felhalmozódása pedig további könyvek születéséhez vezetett, amelyek már a finomságokat, a speciális alkalmazási területeket tárgyalják.

A számítógépes folyóiratok sajátos keverékei a reklámnak, és az újdonságokat, új trendeket bemutató szerkesztőségi résznek, a "tulajdonképpeni" folyóiratnak.

Az alkalmazások sokfélesége folytán sok olyan probléma merül fel, amelyekre a számítógépes könyvek nem, s a folyóiratok is csak korlátozott mértékben tudnak megoldást adni. Fel kell tételeznünk, hogy – a hirdetési bevételeken kívül – egy ténylegesen meglévő, sajátos felhasználói igény tartja fenn ezeket a folyóiratokat. Léteznie kell egy olyan felhasználói közösségnek, amelynek tagjai szakmai munkájukon kívül is érdeklődnek a számítógépek világa iránt, akik számára ezek a folyóiratok a tartalmukon túlmenően a társadalmi kapcsolódási pontot is jelentik.

A tulajdonképpeni számítógépes irodalom mellett olyan könyvek is egyre inkább megjelennek a piacon, amelyek az információs társadalom jogi kérdéseit boncolgatják, vagy a számítógép használatokor érzett félelmeket igyekeznek feloldani. A szoftverek védelmének javulásával és az ismeretek általánossá válásával várhatóan valamelyest beszűkül a számítógépes irodalom piaca.

/TULLY, C. J.–LEHNIG, U.: Wissen über die Nutzung von Computern und neuen Technologien. Computerbücher und -zeitschriften als spezielle Informationsquellen. = Nachrichten für Dokumentation, 42. köt. 1. sz. 1991. p. 7–16./

(Koltay Tibor)